

Oikeusministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö OM 1/31/2010

Asia: Lausunto lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain, riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain ja sosiaalihuoltolain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

Käräjäoikeus pitää ehdotettua menettelyä kannatettavana.

Sovittelun tarpeellisuudesta esitetyt näkökohdat ja perusteet ovat oikeat. Säädöstatolla muutoksia on varsin vähän, mutta uuden menettelyn toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä muutoksia käräjäoikeuden työskentelytavoissa.

Ehdotettu kuuden viikon määräaika sovitteluistunnon järjestämiselle on sopiva. Merkittävää prosessin keston, sovitteluun ohjautumisen ja tuomioistuimen työmäärän kannalta on, missä vaiheessa prosessia tehdään päätös sovittelumenettelyyn siirtymisestä. Lapsiasioissa tehdään jo nyt varsin runsaasti sovintoja suullisen valmistelun istunnossa, joten valmisteluistunnon pitäminen ennen menettelyn aloittamista voi aiheuttaa sen, ettei varsinaista sovittelumenettelyä tarvita.

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, uuden menettelyn kannalta asiantuntijoiden ja tuomareiden koulutus on tärkeää. Oleellista on riittävä ja tarpeeksi ajoissa toteutettu koulutus. Viime vuosina ei ole lainkaan järjestetty koulutusta tuomioistuinsovittelusta, joten suurimmalta osalta käräjätuomareita puuttuu tuomioistuinsovittelun peruskoulutus.

Esityksen mukaan käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian sijaintikunta vastaa asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. Järjestämisvastuu onkin aiheellista keskittää käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian sijaintikunnan tehtäväksi. Monikansliaisissa käräjäoikeuksissa asian sovittelumenettelyyn siirtämisestä aiheutuu ongelmia. Ennen kuin esitetty menettely otetaan käyttöön tulisi tutkia, millaisia muutoksia uudistus aiheuttaa näissä käräjäoikeuksissa työnjaossa ja -järjestämisessä. Erikoistuminen ja työn organisointi edellyttävät, että sovitteluasiat keskitetään käräjäoikeuden hallinnolliseen kansliaan. Pienissä kanslioissa ei riitä tuomariresursseja sovitteluasioiden käsittelyyn. Tästä aiheutuu työn merkittävää siirtymistä käräjäoikeuden sisällä kansliasta toiseen. Myös asian käsittelypaikkakunta vaihtuu. Asianosaiset ja avustajat joutuvat matkustamaan. Resurssit ja työ eivät kohtaa suunnitellulla tavalla.

Asiantuntija-avustajan keskeinen lisäarvo tulisi olemaan eron liittyvien liitännäisten psyykkisten, psykologisten ja sosiaalisten kysymysten selvittämisessä ja ratkaisemisessa. Esityksen perustelut ja asiantuntija-avustajan pätevyydelle asetetut vaatimukset psykologin tai lasten-psykiatrin osalta ovat oikeat. Sen sijaan kysymyksiä herättää, onko sosiaalityöntekijän kelpoisuuden omaava henkilö aina soveltuva suunniteltuun erityisen vaatimaan tehtävään siinäkin tilanteessa, kun huomioon otetaan pykälässä mainitut lisäedellytykset.

Sosiaalityöntekijän asemaan saattaa liittyä ongelmia esteellisyyden näkökulmasta, joko ennen tai prosessin jälkeen. Jo tällä hetkellä kunnissa on ongelmia sosiaalityöntekijöiden riittävyyden kanssa. Kuntien heikentyvällä taloudellisella tilanteella saattaa tulevaisuudessa olla merkitystä

asiaan. Kunnalle saattaa olla edullisempaa käyttää oman henkilöstön palveluja, jos ulkopuolisen asiantuntijan palkkaaminen tehtävään tosiasiallisesti olisi kalliimpaa siitäkin huolimatta, että kunnalle maksetaan asetuksen mukainen laskelmallisesti määräytyvä korvaus.

Lausunnon ovat valmistelleet kärjätuomarit Petri Sahi ja Liisa Laatikainen.

Hannu Lindgren
Laamanni